

EESTI PANGA HINNANG VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄRALE (IV KV 2024)

2021.–2022. aasta kiirest laenukasvust põhjustatud riskide tõttu tõstis Eesti Pank vastutsüklilise kapitalipuhvri määra 1,5%ni, et tugevdada pankade vastupanuvõimet. Uus määr hakkas kehtima 1. detsembril 2023. Kuigi võlakasv on Eestis praeguseks vähenenud, tuleb varem kuhjunud riskide vastu kindlustamiseks siiski endiselt puhvrit hoida.

Puhvri määra põhjendus: reaalsektori laenukasv on viimase aasta jooksul olnud mõõdukas ja tsüklilise riski kuhjumise oht on vähenenud. Kuigi arvutuslikult on võlakasvu aeglustumine võrreldes pikaajalise nominaalse SKPga vähendanud puhvri võrdlusmäära 1%ni, on pankade laenuportfellis edasi kasvanud tähtajaks tasumata laenude osakaal, mistõttu valitseb endiselt laenukahjumite tekkimise risk. Seepärast on praegu põhjendatud, et pangad hoiaksid ka edaspidi selle riski võimaliku realiseerumise katteks 1,5%list vastutsüklilist kapitalipuhvrit.

- Kohaldatav vastutsüklilise kapitalipuhvri määr: **1,5%**
- Võlakasvu ja pikaajalise nominaalse SKP kasvu vahe: **-5 pp**
- Võla ja SKP suhtarv: **111%** (muutus kvartalis +1,1 pp, muutus aastas +0,7 pp)
- Võrdlusmäär: **1%** (sh tsükliline komponent 0%)

Reaalsektori võlakasv on püsinud viimasel

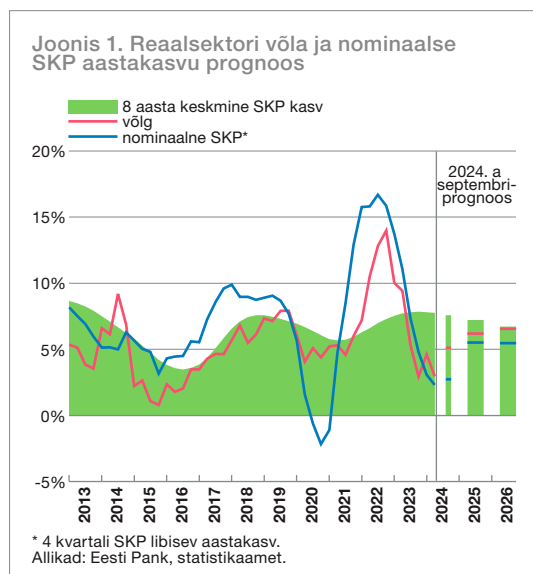
12 kuul tagasihoidlik. 2024. aasta teises kvartalis kasvas reaalsektori võlg aastataguse ajaga võrreldes 3% (vt joonis 1). Nii ettevõtete kui ka majapidamiste võlakasv on viimases neljas kvartalis olnud aeglasem kui nominaalse SKP pikaajaline¹ kasv (7,7%), mis näitab selgelt, et finantstsüklilist tulenevate riskide kuhjumine on Eestis praeguseks peatunud. Eesti Panga septembriprognnoosi järgi hakkab võla kasvutempo tänavu taas kiirenema, kuid jääb pikaajalise nominaalse SKP kasvuga võrreldes lähiaastatel küllaltki mõõdukaks.

Jooksva nominaalse SKP kasvu aeglustumine on tehniliselt endaga kaasa toonud võlakoormuse suurenemise.

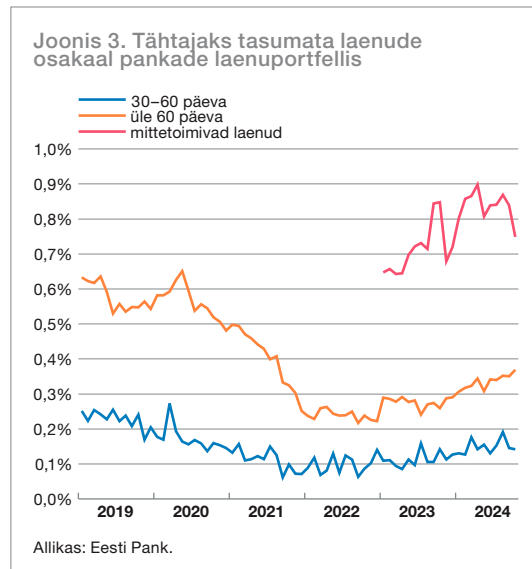
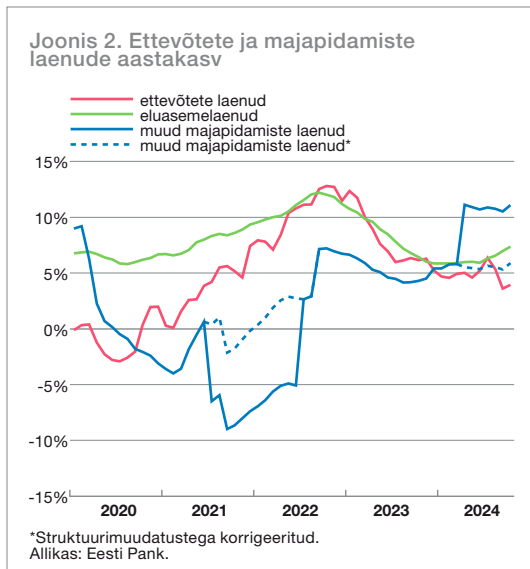
2024. aasta juuni lõpuks oli reaalsektori võlakoormus kasvanud aastataguse ajaga võrreldes 0,7 protsendipunkti võrra, pea 111%ni. Ehkki võlakoormus on suurenenud nii aastaga kui ka viimastes kvartalites, ei viita see siiski finantstsükli tõusufaasile, sest võlakasv ise on juba mõnda aega vähenenud. Ettevaates jätkab võlakoormus Eesti Panga septembriprognnoosi järgi järgmise kahe aasta jooksul kasvamist.

Reaalsektori pangalaenude portfelli aastakasvutempo ei ole aastataguse ajaga võrreldes eriti muutunud. Laenusegmentide areng on aga varieerunud. Kui ettevõtete laenuportfelli aastakasv aeglustus 2024. aasta oktoobri lõpuks 4%ni, siis majapidamiste laenuportfelli aastakasv hakkas aasta teisel poolel eluasemelaenude toel taas kiirenema (vt joonis 2) ja ulatus oktoobri lõpus 8%ni.

Baseli pangajärelevalve komitee metoodika alusel arvatud nn standardne võla ja SKP suhtarvu lõhe oli 2024. aasta teise kvartali lõpus -2 protsendipunkti. Eesti Panga kasutatav täiendav lõhe oli -7 protsendipunkti. Võla ja SKP suhtarvu negatiivne lõhe tähendab, et võla ja SKP suhtarv on selle metoodika järgi praegu võlakoormuse pikaajalisest trendist madalam, mistõttu on

¹ Eesti Pank on vastutsüklilise kapitalipuhvri hinnangus kasutanud pikaajalise SKP kasvuna viimase kaheksa aasta keskmist nominaalset SKP kasvu.

vastutsüklilise puhvri standardne võrdlusmäär 0%. Ettevaates on Eesti Panga septembriprognoosi järgi oodata, et võla ja SKP lõhe kahaneb ning muutub 2025. aasta lõpuks positiivseks.

Laenuportfelli kvaliteet on veidi halvem kui aasta eest. Tähtajaks tasumata laenude osakaal pankade laenuportfellis jätkas üle kahe aasta kestnud majanduslanguse taustal 2024. aastal kasvu. 2024. aasta oktoobri lõpus ulatus üle 60 päeva viivises olevate laenude osakaal pankade laenuportfellis 0,4%ni (vt joonis 3) ja mittetoimivate laenude osakaal 0,7%ni. Kuigi senine tase ei ole ajaloolises võrdluses kõrge, viitab see siiski, et nõrk majanduskeskkond ja kõrgemad baasintressimäärad on osale laenuvõtjatest laenude tagasimaksmise raskemaks teinud. Krediiditsükli tõusufaasis kuhjunud riskid võivad majanduslangusest tulenevaid laenumakseprobleeme võimendada, mistõttu on kapitalipuhvri adekvaatsuse hindamiseks tähtis jälgida viivislaenude kasvu dünaamikat.

Kokkuvõttes järeldeb Eesti Panga 2024. aasta detsembrikuisest hinnangust, et tsüklilise riski edasise kuhjumise oht on küll vähenenud, kuid praeguses majanduskeskkonnas on oht, et laenude teenindamine halveneb edaspidigi ning seega suureneb pankade laenukahjum. Seepärast on põhjendatud, et pangad hoiaksid ka ettevaates 1,5% suuruselt vastutsüklilist kapitalipuhvrit.